

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	-	(40x1)	-	40 נקודות
פרק שני	-	(40x1)	-	40 נקודות
פרק שלישי	-	(20x1)	-	20 נקודות
סך הכול	-			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד. (2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – התהוות האומה (40 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1-2.

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לסעיף א – 12 נקודות; לסעיף ב – 14 נקודות ולסעיף ג – 14 נקודות).

1. קראו **שמות**, פרק כ', פסוקים א'–י"ד (שימו לב: מספור הפסוקים בפרק זה אינו אחיד בכל מהדורות התנ"ך. קראו מן המילים "וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים" ועד המילים "וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְף").

עשרת הדיברות הם אבני היסוד של החוק המקראי.

א. קראו פסוקים א'–ז'.

(1) הביאו שתי הוכחות מפסוקים שונים המעידות כי אלוהים דורש שמערכת היחסים בינו ובין העם תהיה מבוססת

על נאמנות מוחלטת אליו. הסבירו את דבריכם. (8 נקודות)

(2) קראו את פסוק ז' שלפניכם.

לא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנְקָה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוֹא.

יש המפרשים את המילה "לְשׁוֹא" בפסוק זה במובן של שקר, ואילו אחרים מפרשים אותה במובן של חינם.

הסבירו את האיסור על פי אחד מן הפירושים למילה "לְשׁוֹא". (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ח'–י"ד (מן המילים "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת" ועד המילים "וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְף").

בעשרת הדיברות יש חוקים העוסקים במשפחה באופן ישיר ובאופן עקיף.

(1) קראו את פסוק י"ב שלפניכם (מן המילים "כִּבֵּד אֶת" ועד המילים "נִתֵּן לְךָ").

על פי פסוק זה, הסבירו כיצד בתיאור הגמול בא לידי ביטוי העיקרון של "מידה כנגד מידה". בססו את דבריכם

על הכתוב. (7 נקודות)

(2) ציינו דיבר אחד נוסף הקשור במשפחה, והסבירו את תרומתו לחיים המשפחתיים.

בססו את דבריכם על הכתוב. (7 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ג–י"ד (מן המילים "לֹא תִרְצָח" ועד המילים "וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְף") וגם את הפירוש של קאסוטו שלפניכם.

ולא פחות חשובים החידושים שבחלק השני, שבו המצוות שבין אדם לחברו. איסורים מעין אלה כבר היו ידועים

ומקובלים מחוץ לישראל. לא בתוכן שלהם יש חידוש, אלא בעצם הכנסת איסורים אלה להקדמה לכריתת הברית.

זו הצהרה חגיגית בנוגע לחיובים [לחוקים] הראשיים המוטלים על האדם כלפי רעהו, והיא קובעת שחוקים אלה

חשובים באותה מידה כמו החוקים שבין האדם ובין בוראו.

(מעובד על פי פירוש קאסוטו, בתוך מ"ד קאסוטו, **פירוש על ספר שמות**, תשמ"ח, עמ' 165–166)

(1) על פי קאסוטו, מהי התפיסה החדשה בנוגע למעמדן של המצוות שבין אדם לחברו, ועל מה הוא ביסס את דבריו?

הסבירו את דבריכם. (9 נקודות)

(2) כיצד מתפרש הציווי "לֹא תִרְצָח" לפי התפיסה החדשה שעליה דיבר קאסוטו? הסבירו את דבריכם. (5 נקודות)

2. קראו **שמות**, פרק ל"ג, פסוקים א'–י"א.

א. קראו פסוקים א'–ג'.

לאחר חטא העגל ה' מדבר עם משה. בדבריו הוא מביח כי יעניק לעם הגנה, יכבד את מחויבותו לאבות ויהיה מרוחק מן העם.

הסבירו כיצד שתיים מן ההבטחות האלה באות לידי ביטוי בקטע. בססו את דבריכם על פסוקים שונים. (12 נקודות)

ב. קראו **שמות**, פרק ג', פסוקים כ"א–כ"ב וגם **שמות** פרק ל"ב, פסוקים א'–ד'.

(1) בפסוקים שבפרק ג' ובפסוקים שבפרק ל"ב הזהב הוא מוטיב חוזר.

כיצד החזרה על מוטיב הזהב מדגישה את כפיות הטובה של העם כלפי ה'? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתובים. (7 נקודות)

(2) קראו גם **שמות**, פרק ל"ג, פסוקים ד'–ו'.

מה אפשר ללמוד מתיאור העם והעדיים (תכשיטים) בפסוקים אלה על השינוי שחל בעם מבחינה אמונית? הסבירו את דבריכם. (7 נקודות)

ג. קראו **שמות**, פרק ל"ג, פסוקים ז'–י"א וגם את דברי ת' אלעד־אפלבאום שלפניכם.

האוהל הזה הנטוי מחוץ למחנה הוא החסד הגדול העומד במרכז הפרק... הוא כמו תיבה אשר השיט משה בלב האָבֶל [בעקבות חטא העגל]... תיבה שנפגשים בה אלוהים ואדם.

(מעובד על פי ת' אלעד־אפלבאום, "תיבת משה", בתוך אתר 929)

על פי דברי ת' אלעד־אפלבאום, מדוע הרחקת האוהל נחשבת למעשה של חסד גדול למען העם?

הביאו מן הכתובים הוכחה אחת המחזקת את דבריה, והסבירו אותה. (14 נקודות)

פרק שני – נושאי הבחירה (40 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 3-7.

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לסעיף א – 12 נקודות; לסעיף ב – 14 נקודות ולסעיף ג – 14 נקודות).

שיבת ציון

3. קראו נחמיה, פרק ה', פסוקים א'–י"ט.

א. קראו פסוקים א'–ז'.

(1) על מה התלונן העם בפסוקים אלה? הסבירו את דבריכם באמצעות שתי דוגמאות מן הכתוב. (6 נקודות)

(2) על פי פסוק ז', מדוע הגיב נחמיה בחריפות לאחר ששמע את תלונות העם? (6 נקודות)

ב. קראו פסוקים ח'–י"ג וגם את דבריה של ת' שילה שלפניכם בנוגע למעלותיו של נחמיה כשליט.

נחמיה שאב את כוחו וסמכותו מהיותו הפְּחָה, השליט הממונה מטעם מלך פרס. אולם לא פחות מכך מהתנהלותו מול כלל העם... מהיותו דוגמה אישית לאחרים... מתוך הבנה עמוקה מהי 'מדינה מתוקנת', ועל מה נבנה חוסן חברתי.

(מעובד על פי ת' שילה, נחמיה, פרק ה', בתוך אתר 929)

(1) על פי פסוקים ח'–י', מה נחמיה דורש מעשירי ירושלים, וכיצד בא לידי ביטוי בפעולותיו אחד מן ההיבטים החיוביים

בדרך שלטונו, שעליהם מדברת ת' שילה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (9 נקודות)

(2) על פי פסוקים י"ב–י"ג, מהי הדרך שנקט נחמיה כדי להבטיח שהעשירים ייענו לדרישתו, ומדוע לדעתכם בחר

בדרך זו? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ד–י"ט.

מהו ההבדל בין התנהגותו של נחמיה כאשר היה בתפקיד הפחה ובין התנהגותם של הפחות הראשונים שהיו לפניו, ומדוע הוא נהג בדרך שונה?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם באמצעות פסוק ט"ו (החל באתנח ועד סוף הפסוק) ופסוק י"ט. (14 נקודות)

נביא ונבואה

4. קראו **ירמיה**, פרק ב', פסוקים א'–כ"ח.

א. קראו פסוקים א'–ב' ופסוק כ"ה.

הסבירו באמצעות השורש החוזר ה-ל-ך את החסד שעשה העם עם אלוהיו בעבר ואת הביקורת של ירמיהו על העם בפסוק כ"ה. (12 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"א–י"ט וגם את דברי א' ורשבסקי שלפניכם.

ברקע הנבואות שבפרק שלנו מרחפת ההנחה שאובדן הזהות העצמית הוא בעיית יסוד בחיי עם ישראל...

העם באופן טרגי בוחר בפתרונות כוזבים [שקריים] ושטחיים... של עמים אחרים.

(א' ורשבסקי, **ירמיה**, פרק ב', בתוך אתר 929)

(1) הסבירו כיצד באה לידי ביטוי במטאפורה של המים (בפסוק י"ג או בפסוק י"ח) הטענה של א' ורשבסקי בנוגע

לפתרונות הכוזבים והשטחיים שבחר העם. בססו את דבריכם על הכתוב. (7 נקודות)

(2) על פי פסוקים י"ד–י"ט, מהי הסכנה הצפויה לעם בעקבות אימוץ התרבות של עמים אחרים? הסבירו את דבריכם,

ובססו אותם על הכתוב. (7 נקודות)

ג. קראו **ירמיה**, פרק ב', פסוקים כ"ז–כ"ח וגם **ירמיה**, פרק ז', פסוקים ט'–י"א.

(1) בפרקים אלה ירמיהו מוכיח את העם על התנהגותו הצבועה.

הסבירו קביעה זו על פי **כל אחד** מן המקורות. (7 נקודות)

(2) הסבירו מדוע אפשר לטעון כי דברי התוכחה של ירמיהו לעם בפרק ז' קשים יותר מדברי התוכחה שלו אליהם

בפרק ב'. בססו את דבריכם על הכתובים. (7 נקודות)

חוק וחברה

5. קראו **דברים**, פרק כ', פסוקים א'–כ'.

א. קראו פסוקים א'–ד' ופסוקים י"ט–כ'.

(1) לפי פסוקים א'–ד', ממה פוחד העם היוצא למלחמה, וכיצד המענה של הכוהן עשוי להפיג פחד זה? (6 נקודות)

(2) לפי פסוקים י"ט–כ', מהו החשש של המחוקק בנוגע להתנהגות העם בזמן מלחמה, ומהו הפתרון שהוא מציע?

(6 נקודות)

ב. קראו פסוקים ה'–ח' ואת ההגדרה שלפניכם למושג "צדק חברתי".

"צדק חברתי" הוא מושג המבטא את הרעיון של קיום משותף במסגרת חברתית, שבה הזכויות והחובות

מתחלקות באופן צודק, וכל אדם מקבל יחס הוגן.

(1) הסבירו כיצד החזרה על הביטוי "איש אחר" בפסוקים ה'–ז' מדגישה את השאיפה לצדק חברתי בזמן מלחמה.

(7 נקודות)

(2) לדעתכם, האם גם במקרה המתואר בפסוק ח' בא לידי ביטוי צדק חברתי? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב.

(7 נקודות)

(שימו לב: סעיף ג בעמוד הבא.)

ג. קראו פסוקים י'–י"ח וגם את הדברים של מ' שמחון ור' מגידוב שלפניכם.

פתיחתו של החוק מוזרה... החוק פותח בסתירה פנימית; המחוקק מניח הנחה ויוצא נגדה.

(מ' שמחון ור' מגידוב, "חוקי המלחמה – דברים כ", בתוך מיזם התנ"ך – מאמרים דידקטיים)

(1) לדברי מ' שמחון ור' מגידוב, מהי הסתירה הפנימית שבחוק? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב.
(5 נקודות)

(2) בפסוקים י"א–ט"ו מתואר יחס הדרגתי כלפי העיר שנגדה יוצאים למלחמה. יחס זה נקבע על פי תגובתם של תושבי העיר.

כיצד היחס ההדרגתי בא לידי ביטוי? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (9 נקודות)

מזמורי תהלים

6. קראו תהלים, פרק ק"ד.

א. קראו פסוקים א'–ה' וגם פסוק ל"ה.

(1) לפי פסוקים א'–ד', הביאו דוגמה אחת שבה מתוארת שליטתו של ה' בכוחות הטבע, והסבירו אותה. (6 נקודות)

(2) קראו פסוק ה' ופסוק ל"ה.

על פי פסוק ה', כיצד הבטיח ה' את שלום הארץ, וכיצד השאיפה שהמשורר מביע בפסוק ל"ה תורמת להשגת השלום? הסבירו את דבריכם. (6 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"ט–כ"ו.

(1) יש הטוענים כי ה' דואג לשלום הברואים באמצעות הסדר והחוקיות שבטבע.

על פי פסוקים י"ט–כ"ג, הסבירו כיצד באה לידי ביטוי הדאגה לשלום הברואים באמצעות הסדר והחוקיות שבטבע.
(7 נקודות)

(2) במיתוס הבריאה הכנעני מסופר כי הים ומפלצות הים היו יריביו של האל, והם מרדו באל ונלחמו בו.

על פי פסוקים כ"ד–כ"ו, מדוע אפשר לטעון כי תיאור הים והלווייתן במזמור נועד להיאבק במיתוס הכנעני? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (7 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ג, ט"ז, כ"ז–ל"ג.

(1) מהו השורש החוזר בפסוקים י"ג, ט"ז, כ"ח, ומה הוא מלמד על היחס של ה' למה שברא?

בססו את דבריכם על שניים מן הפסוקים. (7 נקודות)

(2) לדעתכם, האם היחס של אלוהים למה שברא (בפסוק כ"ט ובפסוק ל"ב) דומה ליחס שהצגתם בתת-סעיף (1)?

נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (7 נקודות)

ספרות החוכמה – הרהורים על החיים7. קראו **קהלת**, פרק ב'.

א. קראו פסוקים ד'–י"א.

(1) על פי פסוקים ד'–ט', הסבירו **שתי** סיבות לעושרו הרב של קהלת. בססו את דבריכם על הכתוב. (6 נקודות)

(2) על פי פסוק י"א, מדוע קהלת מתוסכל למרות עושרו הרב? הסבירו את דבריכם. (6 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"ב–י"ז.

קהלת תוהה בנוגע ליתרון החוכמה בחייו של האדם.

(1) מהי המסקנה האופטימית ומהי המסקנה הפסימית של קהלת בנוגע ליתרון החוכמה בחיי האדם?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (9 נקודות)

(2) חז"ל העלו ספקות בנוגע לקדושתו של ספר **קהלת**, והיו בהם אף שחשבו שיש לגנוז את הספר ולא לכלול אותו

בכתבי המקרא.

מה מן הנאמר בפסוק י"ז יכול לבסס את הספק שהעלו חז"ל בנוגע לקדושתו של הספר? הסבירו את דבריכם.

(5 נקודות)

ג. קראו פסוקים כ"ב–כ"ז וגם את הקטע שלפניכם מן השיר "הכול חולף" מאת א' בן ארי.

אז ממה את כבר פוחדת

בסוף הכול חולף

אני זוכר שפעם כאב לי

הלב שלי נשבר

מאחת שכל כך אהבתי

בסוף הכול חולף...

(1) מאז ומעולם חוו בני אדם קשיים ומשברים.

ממה נובעת הפסימיות של קהלת, וממה נובעת הפסימיות של א' בן ארי בשירו?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על **שני** המקורות. (7 נקודות)

(2) לצד הקושי בחיים, יש בהם גם נחמה.

הסבירו כיצד באה לידי ביטוי הנחמה **בכל אחד** מן הקטעים. בססו את דבריכם על **שני** הקטעים. (7 נקודות)

פרק שלישי – קטע להבנה ולניתוח (20 נקודות)

ענו על סעיף א – **חובה** (12 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב–ד (8 נקודות).

8. קראו **מלכים א**, פרק י"ב.

הפרק עוסק בסיבות לפילוג הממלכה המאוחדת, שהתרחש בשנת 928 לפני הספירה. הממלכה התפלגה לממלכת יהודה, בהנהגת רחבעם בן שלמה, ולממלכת ישראל, בהנהגת ירבעם בן נבט.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. קראו פסוקים א'–ה'.

(1) מה ביקשו שבטי ישראל מרחבעם כדי שיקבלו עליהם את מלכותו? (7 נקודות)

(2) כיצד תגובת רחבעם על הבקשה של שבטי ישראל מלמדת על היותו מלך שקול ומתון? הסבירו את דבריכם,

ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ד.

ב. קראו פסוקים ו'–י"א.

בחרו באחת מן העצות שקיבל רחבעם, והסבירו מהי התועלת שהיה רחבעם יכול להפיק מעצה זו, ומהי הסכנה שטמונה בה למלכותו. הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (8 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ג–ט"ז וגם את ההגדרה שלפניכם למושג "סיבתיות כפולה".

"סיבתיות כפולה" היא מושג בחקר התנ"ך הטוען שאירוע מסוים נגרם משתי סיבות: סיבה אלוהית וסיבה

אנושית.

הסבירו כיצד באה לידי ביטוי הסיבתיות הכפולה בתיאור פילוג הממלכה. בססו את דבריכם על הכתוב. תוכלו להיעזר

גם ב**מלכים א**, פרק י"א, פסוקים כ"ט–ל"א. (8 נקודות)

ד. קראו פסוקים ט"ז–י"ח.

(1) על פי פסוקים ט"ז–י"ז, הביאו הוכחה אחת המעידה כי שבטי ישראל לא הסכימו לקבל עליהם את שלטונו של

רחבעם. הסבירו את דבריכם. (5 נקודות)

(2) על פי פסוק י"ח, הסבירו טעות אחת בשיקול הדעת של רחבעם בתגובתו על מרד שבטי ישראל. בססו את דבריכם

על הכתוב. (3 נקודות)

בהצלחה!